

บทที่ ๒

แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมสาขาใหม่ของประเทศไทยซึ่งนับวันจะทวีความสำคัญขึ้นมาอยู่ทุกขณะ เศรษฐกิจของประเทศไทยแต่เดิมขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก การอุตสาหกรรมที่ผลิตได้ก็ เป็นเพียงอุตสาหกรรมในครัวเรือน สินค้าจำเป็นบางอย่างจึงต้องพึ่งต่างประเทศ ทำให้เสียเปรียบดุลการค้ามาตลอด จนกระทั่งเกิดอุตสาหกรรมบริการขึ้นมาประเภทหนึ่งซึ่งสามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้ปีละมาก ๆ สามารถชดเชยการค้าซึ่งขาดดุลมาตลอดนั้นได้ อุตสาหกรรมบริการในที่นี้คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั่นเอง

ในการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จำเป็นต้องศึกษาถึงแนวความคิดด้านการท่องเที่ยวและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย การวางแผนในสาขาต่าง ๆ นั้น นับว่าเพิ่งจะเริ่มปฏิบัติกันอย่างจริงจังมาไม่นานเท่าใดนัก การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีในครั้งนี้จึงได้รวบรวมความหมาย แนวความคิด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ความหมายของการท่องเที่ยว¹

" การท่องเที่ยว " (Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการสันทนาการ (Recreation) ซึ่งเป็นวิธีการใช้เวลาว่างที่มีอยู่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการเดินทาง (travel) เข้ามาเกี่ยวข้อง เวลาว่าง (Leisure) หมายถึง ช่วงเวลาหนึ่งที่เป็นเวลานอกเหนือจากการกระทำกิจกรรมหน้าที่ต่าง ๆ อันเป็นขั้นพื้นฐาน (basic need) อื่น ๆ

¹Fred Lawson and Manuel Baud-Bovy. Tourism and Recreation Development. (Boston: The Architectural Press, 1977), p.1.

การันทนาการ (Recreation) หมายถึงการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนในช่วงเวลาว่างนอกเหนือจากการทำกิจกรรมในหน้าที่การงาน

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึงผู้ที่เดินทางมาอยู่ในประเทศไทยหนึ่งชั่วคราวอย่างน้อย ๒๔ ชั่วโมง หรือมีการพักค้างคืนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน หรือประกอบธุรกิจ หรือประกอบศาสนกิจ เป็นต้น

Excursionist หมายถึงผู้ที่แวะเข้ามายังประเทศไทยหนึ่งด้วยเวลาที่น้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง

Visitor หมายถึงผู้ที่เดินทางไปยังประเทศหนึ่งประเทศไทยที่ไม่ใช่ประเทศที่เขายู่ เพื่อเหตุผลอื่นนอกเหนือจากการทำงานทำ

นักท่องเที่ยว (Tourist) มีจุดประสงค์ของการเดินทางต่างกันไป ดังนั้นจึงแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. นักท่องเที่ยวเพื่อทำธุรกิจ (Business Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางเนื่องจากเหตุผลทางด้านธุรกิจ หรือเป็นการเดินทางเพื่อการประชุม เพื่อการแสดงนิทรรศการ
๒. นักท่องเที่ยวเพื่อเหตุผลเฉพาะ (Specific Tourist) ได้แก่ นักศึกษา นักแสวงบุญ และผู้ที่เดินทางเพื่อสนองความต้องการเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง
๓. นักท่องเที่ยวเพื่อใช้เวลาว่าง (Leisure Tourist) คือ ผู้ที่เดินทางไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อความพอใจหรือไม่มีเหตุผลใดโดยเฉพาะ เพียงเพื่อใช้เวลาว่างในวันหยุดเท่านั้น

๒. แนวความคิดด้านการท่องเที่ยว

มูลเหตุที่ทำให้แต่ละบุคคลต้องการการท่องเที่ยวนั้นต่างกันไป แต่ละคนมีตัวกระตุ้น (Motivator) ไม่เหมือนกัน ตัวกระตุ้นนี้มี ๔ ประเภท คือ

๑. Physical Motivators เป็นตัวกระตุ้นด้านกายภาพ เพื่อต้องการความผ่อนคลาย เช่น การบำบัดทางแพทย์ด้วยวิธีพิเศษ หรือ กิจกรรมด้านกีฬา ในกรณีนี้มักก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการรักษาสุขภาพ การพักผ่อน รวมไปถึงการเข้าร่วมในกิจกรรมทางกีฬา ได้แก่ การเล่น

สกี การตกปลา ล่าสัตว์ เป็นต้น

๒. Cultural Motivators ความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศอื่น หรือรวมไปถึงวัฒนธรรมด้วยนั้น เป็นตัวกระตุ้นประการหนึ่ง จะออกมาในรูปของการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งสำคัญของประเทศอื่น ๆ เช่น โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี การเล่นต่าง ๆ

๓. Interpersonal Motivators เป็นในลักษณะของการไปเยี่ยมญาติ เพื่อนฝูง หรือแสวงหาเพื่อนฝูงใหม่ ๆ

๔. Status and Prestige Motivators มีเกียรติยศของบุคคลเป็นตัวกระตุ้น ทำให้การท่องเที่ยวออกมาในรูปเพื่อการศึกษาดูงาน หรือเพื่อประกอบธุรกิจในตำแหน่งการงานของตน¹

๓. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกลไกอันหนึ่งที่สามารถยกระดับ เศรษฐกิจของประเทศให้เพิ่มพูนขึ้นได้ H. Robinson ได้กล่าวไว้ในหนังสือ A Geography of Tourism (1976) ว่า การท่องเที่ยวช่วย เศรษฐกิจของชาติได้ในลักษณะที่มันจะช่วยพัฒนาและสร้างความสำคัญให้กับ เศรษฐกิจในระดับภาคได้เร็วกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่น และยังช่วยยกระดับพื้นที่โดยรอบภูมิภาคให้เกิดความสำคัญขึ้นมาด้วย ในด้านสังคม สิ่งที่สังคมได้รับ คือ เงินจำนวนมากมายที่จะไหลเข้ามายังพื้นที่ด้อยพัฒนา จากอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ซึ่งทำให้มีศักยภาพต่อการท่องเที่ยวที่สูงมาก เงินจำนวนดังกล่าวจะออกมาในรูปการบริการสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น ระบบการคมนาคม โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพื้นที่ที่จะได้รับการพัฒนาสำหรับการท่องเที่ยว สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชากรในท้องถิ่นในด้านสังคมก็คือ การจ้างงานภายในท้องถิ่น²

¹R.W. McIntosh, Tourism : Principles, Practices, Philosophics. (Ohio : Grid. Inc, 1972), p.52.

²H. Robinson, A Geography of Tourism. (London: The Chaucer Press, 1976), p.30.

ประเทศกำลังพัฒนามักจะเป็นประเทศที่มีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวมาก ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด คนส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนามักมีความคิดว่า การท่องเที่ยวเป็นตัวการสำคัญทำให้เกิดการจ้างงาน ทำให้ราคาสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวสูงขึ้น ที่ดินราคาสูงขึ้น ก่อให้เกิดการลงทุนในบริเวณต่าง ๆ ทั้งด้านปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบริการจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบรับการท่องเที่ยว ประชากรจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าที่ควรจะเป็นในอัตราปกติ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ความสำคัญของการท่องเที่ยวจะอยู่ที่การได้รับการวางแผนที่ดี¹

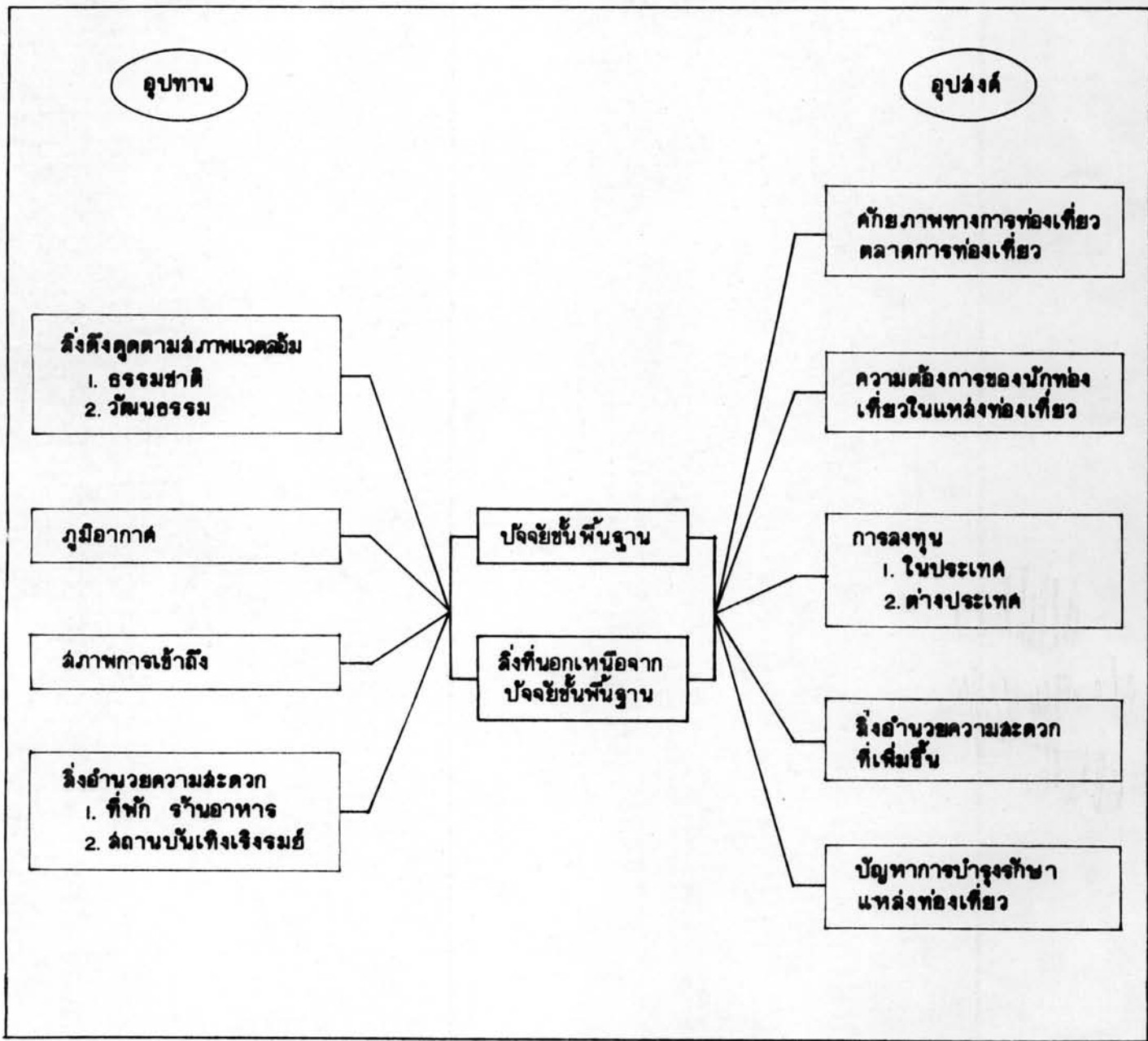
การวางแผนที่ดีตามที่ I.U.O.T.O. (The International Union of Official Travel Organization) ได้สรุปไว้ในปี ๑๙๖๔ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ว่ารูปแบบใดต้องมีการวางแผนทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น การวางแผนการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการสำรวจเบื้องต้น (Preliminary) ซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ

- ๑) การสำรวจพื้นที่ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - ๒) การศึกษาและคาดการณ์โครงสร้างของนักท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- การสำรวจ ๒ ลักษณะนี้นำไปสู่ขั้นตอนการวางแผนซึ่งจะต้องกระทำดังนี้ คือ

๑. จัดทำข้อมูลด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่มีในปัจจุบัน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะต้องสร้างเพิ่มขึ้น
๒. ทำการประเมินตลาดการท่องเที่ยวและคาดการณ์โครงสร้างของนักท่องเที่ยวในอนาคต
๓. ตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวที่มีอุปสงค์ (ความต้องการของนักท่องเที่ยว) มากกว่าอุปทาน (แหล่งท่องเที่ยว)
๔. ตรวจสอบความเป็นไปได้ด้านการลงทุนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านการเงินสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว

¹Dr.Arg. Luis Casanova Vila, Planning and Tourism. (The Hague: International Federation for Housing and Planning, 1971), p .11-2.

แผนภูมิที่ 21 แสดงขอบเขตการวางแผน

๕. พยายามอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และสภาพที่ดีของสังคมด้วย (แผนภูมิที่ ๑)

และท้ายที่สุด H. Robinson ได้เพิ่มเติมว่า การวางแผนทุกขั้นตอนต้องมีการประเมินทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทานควบคู่กันไปด้วย เสมอจึงจะได้ผลดี¹

๔. อิทธิพลและปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว

ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านกายภาพ (Physical Facilities) เช่น โรงแรม ระบบถนน การสื่อสาร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสร้างขั้นได้ ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสิ่งที่ธรรมชาติมีอยู่ และจะมีขั้นได้นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. ตลาดและทรัพยากรการท่องเที่ยว (Market and Resource) หมายถึง ความต้องการของตลาดที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่
๒. อิทธิพลของคนกลาง (Mediators) หมายถึง สถาบัน หรือหน่วยงานที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่กับผู้มาใช้ ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว บริษัทขนส่ง หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น
๓. อิทธิพลของผู้บุกเบิก (Developer) เช่น นักลงทุน หรือ คนกลาง หรือผู้ประกอบการ เป็นต้น กล่าวคือ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวมักจะออกมาในรูปของความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายของผู้บุกเบิก²

¹H. Robinson, Op.cit., p.p.142-144.

²Fred Lawson, Manuel Band - Bovy, Op.cit., p.p. 9-10.

๕. การประเมินคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

Gearing, Swart and Var¹(1976) ได้ร่วมกันให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อประเมินค่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งได้มาจากประสบการณ์การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศตุรกี มีดังนี้คือ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาแหล่งท่องเที่ยว

หัวข้อสำคัญ	หลักเกณฑ์ที่จะพิจารณา	รายละเอียด
๑. ปัจจัยด้านธรรมชาติ	-ความสวยงามตามธรรมชาติ -สภาพอากาศ	-ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณและสัตว์ต่าง ๆ ความใกล้ไกลชายทะเล แม่น้ำ ทะเลสาบ ลักษณะที่เป็นเกาะ น้ำพุร้อน น้ำตก ถ้ำ เป็นต้น -อุณหภูมิ ลม ปริมาณแสงอาทิตย์ ปริมาณน้ำฝน เป็นต้น
๒. ปัจจัยด้านสังคม	-ลักษณะทางสถาปัตยกรรม และศิลปะ -พิพิธภัณฑ์และงานเทศกาล ต่าง ๆ -ลักษณะเด่นของท้องถิ่น	-สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน โบสถ์วัด อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑ์ทางศิลปะ -เทศกาลดนตรี เต้นรำ การแข่งขันกีฬา ประเพณี ฯลฯ -การแต่งกาย ดนตรีประจำถิ่น อาหารประจำ ท้องถิ่น หัตถกรรมพื้นเมือง เป็นต้น

¹Charles E. Gearing, William W. Swart and Turgut Var, Planning for Tourism Development. (New York: Praeger, 1976), p. 93.

หัวข้อสำคัญ	หลัก เกณฑ์ที่จะพิจารณา	รายละเอียด
	-ทัศนคติต่อนักท่องเที่ยว	-ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่นต่อนักท่องเที่ยว รวมทั้งการปฏิบัติด้านต่าง ๆ ต่อนักท่องเที่ยว
๓. ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์	-อาคารทางประวัติศาสตร์ -ความสำคัญทางศาสนา -ลักษณะเด่นทางประวัติศาสตร์	-สภาพ ที่ตั้ง การเข้าถึง สิ่งก่อสร้างที่เก่าแก่ -การประกอบศาสนกิจรูปแบบต่าง ๆ -เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยว นั้น เป็นที่รู้จักแพร่หลายอย่างดี
๔. สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ ประเภทต่าง ๆ	-สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา -สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา -สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกาย และความเป็นส่วนตัว -สิ่งบันเทิงยามค่ำคืน -ร้านขายของต่าง ๆ	-ตกปลา ล่าสัตว์ ว่ายน้ำ กอล์ฟ แล่นเรือ ฯลฯ -พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนรุกขชาติ สวนสัตว์ทะเล -บ่อน้ำแร่ บริเวณที่พักค้างแรม บริเวณพักผ่อน -บ่อนการพนัน สถานที่เดินร่ำ โรงหนัง โรงละคร -ร้านขายของที่ระลึก ตู้ซ่อมรถยนต์ ร้านของชำ ฯลฯ
๕. ปัจจัยพื้นฐาน เช่น ที่พักและอาหาร	-ปัจจัยพื้นฐานพิเศษต่าง ๆ -อาหารและที่พักต่าง ๆ	-ทางหลวง ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า การประกันภัย บริการสาธารณสุข การสื่อสาร การขนส่ง ประเภทต่าง ๆ -โรงแรม ภัตตาคาร บังกาโล บ้านรับรอง ฯลฯ

๖. งานวิจัยประเภทเดียวกันที่น่าสนใจ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๒๓) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับภาค จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น สภาพพื้นฐานทั่วไป สภาพเศรษฐกิจ-สังคม และโครงสร้างพื้นฐานตลาดการท่องเที่ยว การใช้ที่ดินในเมือง สิ่งอำนวยความสะดวก ผลของโครงการต่าง ๆ ต่อการท่องเที่ยว ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และนโยบายรวมทั้งแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว จากการศึกษาตามขั้นตอนต่าง ๆ พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ คือ โครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่กระจายตัวอยู่ตามชายฝั่งทะเล แต่อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณนี้จะมีมากกว่าเดิม เนื่องจากจะมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การพัฒนาชุมชนใหญ่ เพื่อรองรับกับโครงการพัฒนา ด้วยเหตุนี้อาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดตราด ซึ่งอยู่ไกลออกไปและมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยด้านชายแดนจะเสียเปรียบแหล่งท่องเที่ยวอีก ๒ จังหวัด^๑

เรืออากาศเอกพิชิต แรกขำนาย (๒๕๒๓) ได้ทำการศึกษาการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง (สระบุรี ลพบุรี) ได้แบ่งประเด็นการศึกษา เช่นเดียวกับการศึกษาของสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม และพบว่า ในพื้นที่โครงการมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ละจังหวัดมีลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวต่างกันออกไป เช่น อยุธยามีชื่อเสียงทางด้านโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ลพบุรีมีความสำคัญทางด้านศาสนา และสระบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามทางธรรมชาติ จากปัจจัยทางกายภาพและสังคม เอื้ออำนวยให้อุทยานเป็นศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากกว่าลพบุรีและสระบุรี แต่จากการพัฒนาเท่าที่ผ่านมายังมิได้กระทำกันอย่างจริงจัง กิจ-

^๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับภาค ระยอง จันทบุรี ตราด. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะ-
แวดล้อม, ๒๕๒๓).

กรรมการบริการของบริษัทนำ เทียว เอกชนมีบทบาทมากกว่าตัวแทนภาครัฐบาลที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยวจึงตกอยู่กับภาคเอกชน ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ในการวางแผนระยะยาวเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง และการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ นั้น ควรกระทำอย่างรีบด่วน และควรคำนึงถึงประชาชนในท้องถิ่น เป็นสำคัญ^๑

พรพจน์ สุขเกษม (๒๕๒๓) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง (สุพรรณบุรี นครปฐม) ขึ้นตอนการศึกษามีลักษณะ เช่นเดียวกับ เรืออากาศเอกพิชิต แรกขำนาญ และพบว่าพื้นที่โครงการมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านตลาดการท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยว อยุธยาและสุพรรณบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงทางประวัติศาสตร์ ส่วนนครปฐมมีศักยภาพสูงทางด้านธรรมชาติดัดแปลง แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่ได้รับการฟื้นฟูให้มีสภาพดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะจังหวัดอยุธยา ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นปัญหาที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งยังมีได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวใน เขตเมืองและปัญหาลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีผลให้การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ตกถึงมือประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นแนวทางกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ กำหนดให้อยุธยาเป็นศูนย์กลางหลักของการท่องเที่ยว และที่สำคัญ พยายามเพิ่มจำนวนวันพักเฉลี่ยในเขตพื้นที่โครงการอย่างน้อย ๑ วัน^๒

บริษัท Halcrow-ULG Ltd. และบริษัท Sindhu Pulsirivong & Associates ภายใต้สัญญาว่าจ้างของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๒๔) ได้

^๑ เรืออากาศเอกพิชิต แรกขำนาญ, "การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง (สระบุรี ลพบุรี)", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓).

^๒ พรพจน์ สุขเกษม, " การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง (สุพรรณบุรี นครปฐม)", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓).

ทำการศึกษาเพื่อวางแผนในระดับภาคสำหรับภาคตะวันตก รวมถึงการศึกษาด้านการท่องเที่ยวไว้ด้วย และพบว่าแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญและน่าสนใจอยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะกาญจนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรีตามลำดับ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดดังกล่าวนี้สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นประโยชน์กับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคตะวันตกที่ดีต่อไป ปัญหาที่พบจากการศึกษาอีกประการหนึ่งก็คือ ลักษณะของการท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่ม (Package Tour) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งเตรียมการมาจากกรุงเทพมหานครนั้น ทำให้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กระจายมาสู่ประชาชนในท้องถิ่นได้ไม่เต็มที่ ควรมีการวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคตะวันตก เช่น เพิ่มวันพักของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น พร้อมทั้งพยายามรักษาลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มิให้เปลี่ยนแปลงไป และทางบริษัทได้เสนอให้มีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๔ แห่ง คือ ชายหาดชะอำ หัวหิน แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี และการจัดทาบริเวณตลาดน้ำแห่งใหม่ คือ ตลาดน้ำบ้านแพ้ว เพื่อทดแทนตลาดน้ำดำเนินสะดวกในจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ควรจะให้มีความสัมพันธ์กับประเภทของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นสำคัญด้วย¹

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๒๕) ได้ทำการศึกษากการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับจังหวัดระยอง จันทบุรี ตรัง แต่การศึกษาพบว่ากาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นมากทางประวัติศาสตร์ คือ สะพานข้ามแม่น้ำแคว แม้ว่าจะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามอยู่มากก็ตาม และลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวก็ยังมีได้มีการพัฒนาหรือบูรณะส่งเสริมเท่าที่ควร ท้ายสุดได้เสนอให้มีการจัดทำแผนหลักสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีในขั้นต่อไป^๒

¹ National Economic and Social Development Board, Western Region Planning Study: Vol IVB (London & Halerow-ULG LTD.), p.p. 4-6, 54-59.

^๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕).